

EU-strategi

Kunnskapsdepartementet
2006

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	3
2	UTDANNING	4
2.1	Lisboa-strategien: Framtidige mål for utdannings- og opplæringsystemene i Europa - "Future Objectives"	5
2.1.1	Københavnprosessen: Samarbeid om yrkesopplæring og yrkeskvalifikasjoner	6
2.2	Godkjenning av yrkeskvalifikasjoner	7
2.3	EU's utdanningsprogram: Sokrates , Leonardo da Vinci, Erasmus Mundus og e-learning	7
	FORSKNING	9
2.4	Lisboa-strategien og det europeiske forskningsområdet (ERA)	9
2.5	Barcelona-erklæringen om å øke forskningsinvesteringene til 3 prosent.....	10
2.6	Nærmere om EU's sjette rammeprogram for forskning og teknologi.....	10
2.7	Videre oppfølging i EU.....	11
2.7.1	<i>Organisering av arbeidet</i>	11
2.7.2	<i>Norske målsettinger</i>	12
2.7.3	<i>Virkemidler</i>	12
3	RUTINER FOR s EU-ARBEID	13
3.1	Forberedelse til og tilbakerapportering fra deltakelse i EU-aktiviteter	13
3.2	Samarbeid med EU-delegasjonen i Brussel og nasjonale eksperter.....	14
3.3	Oppfølging og koordinering av deltakelse i formannskapsaktiviteter.....	15
3.4	Forberedelse og oppfølging av politisk ledelses reiser og besøk i forbindelse med EU-arbeidet	15
3.5	Informasjons- og kompetansetiltak	16
3.6	Kontakt og samarbeid med offentlige og private aktører.....	16
3.7	Rutiner for behandling av nye EU-tiltak	17
	VEDLEGG	FEIL! BOKMERKE ER IKKE DEFINERT.
	Huskeliste for deltakelse og praktisk veiledning før EU-møter	Feil! Bokmerke er ikke definert.
	Sjekkliste for utforming av mandat ved deltagelse i arbeids- og ekspertgrupper	Feil! Bokmerke er ikke definert.
	Samhandlingsrutiner mellom utdanningsråden ved den norske delegasjonen til EU og Kunnskapsdepartementet.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
	Rutiner for oppfølging av formannskapsaktiviteter.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
	Sjekkliste for politisk ledelses besøk, reiser og møter på EU-området	Feil! Bokmerke er ikke definert.
	Oversikt over relevante kurstilbud på EU/EØS-området	Feil! Bokmerke er ikke definert.

1 INNLEDNING

Etter at EØS-avtalen trådte i kraft i 1994 og utvidet EUs indre marked til å omfatte EFTA-statene, har Norges samarbeid med EU blitt betydelig styrket og utvidet på flere områder. Utvidelsen av EU fra 15 til 25 land i 2004 og styrkingen av EUs myndighet til å opptre på vegne av medlemsstatene, medvirker ytterligere til dette. Samarbeidet på Utdannings- og forskningsområdet har blitt betydelig intensivert de siste årene, særlig i tilknytning til Lisboa-strategien. Denne strategien skal gjøre den europeiske økonomien til den mest konkurransedyktige og kunnskapsbaserte økonomien i verden.

Et av hovedmålene i Lisboa-strategien er å styrke satsingen på kunnskapssektoren, særlig ved å utvikle kvaliteten og effektiviteten innen utdanning og forskning og fjerne hindringer for mobilitet for forskere, studenter, lærere, elever og lærlinger. Utviklingen av et europeisk forskningsområde (ERA¹) er et sentralt virkemiddel for å nå ambisjonene i Lisboa-strategien. Innenfor Lisboa-strategien har EU også blitt enige om fremtidige mål for utdanningssystemene i Europa. Det er viktig å understreke at oppfølgingen av Lisboa-strategien på utdannings- og forskningsområdet er basert på frivillighet fra det enkelte EU-medlemsland. EFTA EØS-landene deltar i arbeidet både på forsknings- og utdanningsområdet. Utgangspunktet for samarbeidet innenfor utdanning og forskning er at EUs målsettinger langt på vei er sammenfallende med våre.

Norge har i en årrekke deltatt i EUs rammeprogram for forskning og utdanningsprogrammene Sokrates og Leonardo da Vinci. Gjennom deltakelse i disse har norske forskere, studenter og elever fått faglige utfordringer og møtt andre europeiske språk og kulturer. For eksempel har om lag 11 030 norske studenter vært på utveksling gjennom Erasmus (høyere utdanning) fra 1995 og fram til i dag. Samtidig har over 100 000 norske elever deltatt i skole samarbeid gjennom Comenius (skolesamarbeid). Gjennom Leonardo da Vinci har over 1500 elever og lærlinger innen yrkesfag deltatt i utveksling i Europa. Gjennom EUs rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling deltar per i dag ca. 3000 norske forskere i omlag 600 internasjonale forskningsprosjekt i Europa. Så mye som 86 prosent av Norges årlige EØS-kontingent går til finansiere utdannings- og forskningssamarbeidet med EU. De nye programmene som er foreslått opprettet fra 2007, vil trolig få langt høyere økonomisk ramme enn dagens programmer.

I tråd med den politiske plattformen for Stoltenberg II-regjeringen ønsker å bidra til en offensiv og aktiv europapolitikk. Økt politisk vektlegging i EU på utdanning og forskning medfører at EU er et sentralt arbeidsområde i , disse endringene i EU bør også reflekteres i norsk utdannings- og forskningspolitikk. Spesielt vil det fremover bli viktig å utvikle forholdet til de ti nye medlemslandene i EU bl.a. gjennom oppfølging av EØS-finansieringsordningene.

Gjennom en forsterket satsing på EU-arbeidet vil særlig legge vekt på å:

- ta del i den europeiske læringsprosessen på utdannings- og forskningsområdet
- bidra til økt kvalitet, internasjonalisering, kunnskapsutveksling og nettverksbygging i norsk utdanning og forskning gjennom deltakelse i utdannings- og forskningsprogrammene.
- gi innspill på områder der Norge har kompetanse, resultater og erfaringer av særlig interesse og delta i dialogen om fremtidig utdannings- og forskningspolitikk i Europa

---

¹ European Research Area. Begrepet the European Research and Innovation Area benyttes også.

- utnytte europeisk samarbeid på utdannings- og forskningsområdet med sikte på å fremme økt kvalitet og nyskaping nasjonalt og for å sikre godt samspill mellom nasjonalt og europeisk nivå
- styrke kontakten med EUs nye medlemsland, bl.a. gjennom oppfølging av EØS-finansieringsordningene
- utnytte EØS-samarbeidet i bilateral sammenheng
- styrke det nordiske samarbeidet om Lisboa-målsetningene

Innledningsvis er det viktig å peke på at utformingen av utdannings- og forskningspolitikken i EU er et nasjonalt anliggende. Når medlemslandene i EU er blitt enige om framtidige mål for utdannings- og forskningsområdet, betyr ikke dette at de har samme politikk. Det er opp til det enkelte land å bestemme hvilke virkemidler som er best egnet for å nå målene.

Gjennom Norges engasjement i Bolognaprosessen for høyere utdanning har mye kontakt og samarbeid med både EU-kommisjonen og EØS-landene. Da denne prosessen gjelder samarbeid og samordning mellom selvstendige nasjoner og også omfatter langt flere land enn EU-området (45 siden ministermøtet i Bergen i 2005), er den ikke omfattet av denne strategien.

På bakgrunn av utviklingen i EU på utdannings- og forskningsområdet utformet en EU-strategi i 2002. Dette dokumentet er revideringen av denne. Målet er å skape et aktivt dokument som kan fungere som et nyttig styringsverktøy for s EU-arbeid.

2 UTDANNING

I Lisboa-strategien fremheves utdanning som et viktig satsingsområde og virkemiddel. Under toppmøtet for de europeiske regjeringssjefene våren 2004 ble det lagt frem en egen rapport på utdanningsområdet som viste at man ikke ville nå målene innen fristen i 2010. Høsten 2004 la Wim Koks høynivågruppe fram sin midtveisevaluering av Lisboa-strategien som også slår fast at reformene ikke går raskt nok. Dette la grunnlaget for en revitalisering av Lisboa-strategien der kunnskap og innovasjon er et sentralt virkemiddel for å skape økt vekst og sysselsetting. Flere arbeidsgrupper med norsk deltagelse har lagt fram rapporter og arbeider videre med å løse utfordringene EU står overfor for å nå de utdanningspolitiske målene. De ulike utdanningspolitiske målene i dette arbeidet sorterer alle under overbygningen *livslang* og *livsvid læring*². Fra 2004 er Lisboa-strategien, København-erklæringen³ og satsingen på livslang læring i navnet integrert i en prosess. I praksis betyr dette at oppfølgingen av Lisboa-strategien også innbefatter de andre prosessene. Det legges opp til rapportering til Rådet annet hvert år.

Det samarbeidet Norge har deltatt i de siste årene, har vist at vi på flere områder har erfaringer som andre europeiske land er interessert i. Det gjelder f.eks. realkomptanseprosjektet, fag- og yrkesopplæringen, oppfølgingstjenesten og lærersamarbeid.

---

² Begrepet livslang læring er internasjonalt etablert og reflekterer nødvendigheten av at individer oppdaterer sin kompetanse gjennom hele livet som forutsetning for å aktivt kunne delta og engasjere seg i arbeids- og samfunnsniv. Begrepet livsvid læring uttrykker videre at læring antar ulike former og foregår på mange arenaer utenom utdanningssystemet, som arbeidsplassen, i organisasjonene og privatsfæren.

³ Se omtale om Københavnprosessen under pkt. 2.1.1

2.1 Lisboa-strategien: Framtidige mål for utdannings- og opplæringsystemene i Europa - "Future Objectives"

Utdanningsministrene i EU har vedtatt tre strategiske mål for utdanningsystemene fram til 2010:

1. Forbedre kvaliteten og effektiviteten i utdannings- og opplæringsystemene i EU, i lys av nye krav til kunnskapssamfunnet og endrede læringsmønstre
2. Gjøre det lettere for alle å få tilgang til utdanning og opplæring, i lys av prinsipper som livslang læring, tilgang til arbeidsmarkedet og karriereutvikling
3. Åpne utdannings- og opplæringsystemene mot omverdenen, i lys av behovet for å fremme utdanning

Målene samsvarer i stor grad med norske politiske målsettinger og prioriteringer. Dette er beskrevet i rapporten "The Common European Objectives in Education and Training: Indicators and Benchmarks in the Lisbon Strategy" og i Norges nasjonale statusrapport oversendt Europakommisjonen våren 2005.

Organisering av arbeidet

Arbeidet med Lisboa-strategien følger den åpne koordineringsmetoden⁴. Det ble i 2005 nedsatt åtte grupper som arbeider med å konkretisere mål ved bruk av indikatorer og resultattesting – samt jevnlig rapportering. I løpet av 2005 er aktiviteten i flere av gruppene redusert til fordel for mindre og mer spesialiserte arbeidsgrupper innenfor livslang læring, lærerutdanning, ressursutnyttelse og IKT. Norge deltar i alle disse gruppene. Det er dessuten en egen gruppe som ser på bruk av indikatorer i alle arbeidsgruppene. Denne gruppen fungerer som en referansegruppe for de øvrige. Høsten 2005 og våren 2006 opprettes to nye grupper for kvalitetssikring og matematikk/teknologi. Den neste rapporteringen fra Europakommisjonen til toppmøtet blir gitt i mars 2006.

Avdeling for analyse, internasjonalt arbeid og kompetansepolitikk har koordineringsansvaret for oppfølging av Lisboa-strategien, og fagavdelingene har oppfølgingsansvaret for de enkelte arbeidsgruppene.

Norske målsettinger

- Bidra til å utvikle en god europeisk politikk på utdanningsområdet
- Ivareta norske interesser i den videre politikktutforming
- Fremme forslag til indikatorer på områder av nasjonal interesse i de enkelte arbeidsgruppene
- Synliggjøre norsk politikk gjennom forslag til god praksis på områder hvor Norge har kommet langt
- Synliggjøre Norge og norsk politikk i rapportering i gruppene
- Aktivt delta i den videre utforming av det nye utdanningsprogrammet

Virkemidler

- Sikre relevant og god deltakelse i arbeidsgruppene mht utvikling av ny politikk

---

⁴ Metoden går ut på at landene på frivillig grunnlag kommer til enighet om prioriteringer og skaffer frem informasjon om måloppnåelse. Det er landene selv som bestemmer hvilken politikk som skal føres for å nå målene.

- Gjennom koordinering i sørge for at representantene opptrer enhetlig og samordnet i de ulike gruppene
- Arbeide med nasjonal oppfølging av Lisboa-strategien
- Løpende vurdere arbeidet i gruppene og omfanget av engasjementet i Lisboa-strategien
- Arrangere europeiske seminar og konferanser i Norge på sentrale områder
- Aktivt bruke våre norske og nordiske nettverk
- Fremskaffe godt grunnlagsmateriale for rapportering inn til gruppene

2.1.1 Københavnprosessen: Samarbeid om yrkesopplæring og yrkeskvalifikasjoner

Norge deltar i europeisk samarbeid om yrkesopplæring og yrkeskvalifikasjoner, med utgangspunkt i Københavnerklæringen fra 2002 og Maastricht-kommunikatet fra 2004. Satsingene under Københavnprosessen er nå til en stor del under implementering, dette omfatter målsettingene om:

- Et felles rammeverk som gjør det mulig å anerkjenne utdanning og kvalifikasjoner på tvers av landene. En europeisk konsultasjonsprosess om kvalifikasjonsrammeverket (EQF) pågår høsten 2005.
- Etablering av Europass, en felles europeisk dokumentasjonsordning som har til hensikt å gjøre kvalifikasjoner og kompetanse forståelig på tvers av landegrensene. Europass ble lansert i 2005.
- Et system for studie/kredittpoeng for yrkeskvalifikasjoner
- Systemer for kvalitetssikring og - utvikling innen europeisk yrkesopplæring. En rekke land, herunder Norge, i ferd med å utvikle strategier for kvalitetsutvikling i yrkesopplæringen i samsvar med europeiske anbefalinger.

I tillegg er det vedtatt en resolusjon om yrkes- og utdanningsveiledning og felles europeiske prinsipper for realkompetanse som en del av prosessen.

Organisering av arbeidet

Koordineringsgruppen for Københavnprosessen er nedlagt, og videre oppfølging vil koordineres gjennom den nye overgripende gruppa som opprettes for å følge opp den utvidede Lisboaprosessen, der AIK vil være representert, og gjennom Advisory Committee for Vocational Education and Training (ACVT). Utdanningsdirektoratet representerer Norge i ACVT.

Norske målsettinger

- Sikre anerkjennelse av norsk yrkesopplæring og yrkeskvalifikasjoner i EU
- Gjøre det enklere å få utenlandsk utdanning og opplæring anerkjent i Norge
- Synliggjøre læringsutbyttet av norsk grunnutdanning, slik at utdanningen kommuniserer godt med andre utdanningssystemer

Virkemidler

- Sørge for at norske interesser blir hørt i konsultasjonsprosessen rundt EQF
- Vurdere hvilke tilpasninger som er nødvendige i det norske systemet ved innføring av et EQF. Herunder en vurdering av å innføre et overordnet nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk i Norge som er kompatibelt med kvalifikasjonsrammeverk utviklet i Bolognaprosessen
- Gjennom nært samarbeid i departementet, med aktører innen sektoren, partene i arbeidslivet og ASD sikre god oppfølging av københavnporsessen

- I samarbeid med ASD sørge for at europeisk utdanningspolitikk som er forankret i arbeidsmarkedspolitikken (Aetat utdanning Europa, Eures, Ploteus-databasen) knyttes opp mot det europeiske utdanningssamarbeidet.

2.2 Godkjenning av yrkeskvalifikasjoner

EU har gitt egne regler (15 direktiver) om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for å sikre at arbeidstakere og næringsdrivende får adgang til lovregulerte yrker i en annen medlemsstat. Et yrke er lovregulert når myndighetene stiller krav om minimumskvalifikasjoner for å få adgang til yrkestittel og/eller yrkesutøvelse. Anerkjennelse av kvalifikasjoner ervervet i andre EØS-land er et viktig virkemiddel for å realisere et felles arbeids- og tjenestemarked i EØS-området. Ordningen om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner er rettslig bindende gjennom EØS-avtalen.

I juni 2005 fornyet EU regelverket om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner bl.a. for å lette den frie bevegeligheten for tjenester. Fristen for å implementere direktivet i nasjonal rett er 20. oktober 2007. Nasjonal oppfølging blir det viktigste neste år.

Organisering av arbeidet

v/avdeling for analyse, internasjonalt arbeid og kompetansepolitikk er kooorderingsmyndighet for kvalifikasjonsdirektivene, som kommer til anvendelse for 98 yrker i en rekke bransjer i Norge. representerer Norge i EFTAs arbeidsgruppe for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner, og i EU-Kommisjonens ekspertgruppe og kommitologikomite.

Det nye direktivet (2005/36) skal behandles i spesialutvalget for utdanning i desember 2005.

Norske målsettinger

- Sikre nasjonale interesser knyttet til yrker som er regulert under (undervisningsstillinger i UH-sektoren og læreryrkene i grunnopplæringen)
- Sikre nasjonale interesser i forhold til det nye direktivet, spesielt innenfor godkjenning av medisinske og paramedisinske yrker i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet
- Sikre at alle som søker om godkjenning av et lovregulert yrke får søknaden behandlet
- Bidra til at norske statsborgere som har yrkeskvalifisert seg i Norge får oppfylt sine rettigheter når de søker adgang til regulerte yrker i andre EØS-land

Virkemidler

- Samarbeide med koordineringsmyndigheter i andre EØS-land
- Styrke samarbeidet mellom norske godkjenningsmyndigheter
- Forbedre implementeringen av EUs regelverk nasjonalt
- Sikre velfungerende organisering av godkjenningsmyndighet

2.3 EUs utdanningsprogram: Sokrates , Leonardo da Vinci, Erasmus Mundus og e-learning

Utdanningsprogrammene Sokrates og Leonardo da Vinci har som mål å:

- styrke samarbeidet mellom europeiske utdanningsinstitusjoner
- bidra til økt mobilitet for elever, lærlinger, studenter og lærere
- styrke fremmedspråkoplæringen
- utvikle nye ideer innen pedagogikk og læremidler

Programmene dekker utdannings- og opplæringssystemene fra ”vugge til grav” og består i hovedsak av to elementer: 1) utvekslinger og 2) ulike prosjekter og aktiviteter hvor institusjoner fra flere land samarbeider. Europa-kommisjonen har lagt fram forslag til nytt integrert utdanningsprogram for perioden 2007-2013. Dette programmet legger opp til å samle alle utdanningsaktivitetene i ett stort rammeprogram. Europaparlamentet har hatt sin første gjennomgang av Europakommisjonens forslag og ønsker en økning av det totale budsjettet på omlag 1 mrd Euro. Den endelige beslutningen om programmet og budsjettstørrelsen henger nøye sammen med EUs langtidbudsjett. Det er ventet at det vil bli lagt fram et kompromissforslag for Rådet (toppmøtet) i løpet av desember 2005 eller januar/februar 2006 som trolig innebærer en kraftig reduksjon av Europakommisjonens foreslåtte budsjetttramme.

Programmet består av fire sektoraktiviteter som fokuserer på henholdsvis grunnskole og allmennfaglig videregående opplæring (Comenius), høyere utdanning, inklusive den yrkesrettede (Erasmus), yrkesopplæring (Leonardo da Vinci) og voksenopplæring (Grundtvig). Profesjonsrettet høyere utdanning er foreslått flyttet fra Leonardo da Vinci til Erasmus.

Den konkrete faglige innretningen i de store prosjektene i dagens utdanningsprogram varierer fra år til år, og detaljmålene vedtas av Kommisjonen i samarbeid med programkomiteene. Utdanningsprogrammene understøtter i stadig sterkere grad målene i Lisboa-strategien. Utdanningsprogrammene understøtter også aktiviteter som for eksempel det europeiske språkåret 2001, det europeiske året for funksjonshemmede i 2003 og det europeiske året for utdanning gjennom idrett 2004. EU har også vedtatt programmene Erasmus Mundus og læringsprogrammet startet i 2004. Norge deltar i disse programmene og begge har god norsk oppslutning. Erasmus Mundus omfatter fellesgrader på masternivå og stipendprogram for studenter og lærere fra land utenfor EØS-området og skal etter planen inkorporeres i det nye programmet for livslang læring fra 2009.

Organisering av arbeidet

Begge utdanningsprogrammene drives av Kommisjonen med assistanse fra programkomiteer og underkomiteer, hvor alle deltakende land er representert. Programoperatørene som er ansvarlige for den daglige driften i Norge er: Senter for internasjonalt universitetssamarbeid (SIU) for Sokrates og Teknologisk Institutt (TI) for Leonardo da Vinci.

Gjennom Utdanningsdirektoratet har Opplæringsavdelingen ansvaret for Leonardo da Vinci-programmet og Universitets- og høyskoleavdelingen ansvaret for Sokrates-programmet. Senter for internasjonalisering av høyere utdanning (SIU) er tildelt nasjonalt driftsansvar for EUs kommende handlingsprogram for livslang læring for perioden 2007-2013, med forbehold om Stortingets tilslutning til Norsk programdeltagelse.

Norske målsettinger

- Sikre en smidig overgang til og en god, samlet drift av det nye utdanningsprogrammet
- Øke utvekslingen innen alle programmene, både antallet som kommer til Norge og som reiser ut, samt øke det faglige samarbeidet for øvrig

- I størst mulig grad sikre nasjonal relevans av pilotprosjekter, samt flere norskkoordinerte prosjekter generelt
- Arbeide for at programmene i større grad brukes som "verktøy" for fremtidige mål
- Gjennom ERASMUS tilrettelegge for at flere studenter får et tilpasset utenlandsopphold som del av norsk grad
- Følge opp EUs handlingsplan for språk gjennom tiltak for fremmedspråkopplæringen

Virkemidler

- Delta i diskusjonen om nytt utdanningsprogram frem mot 2007, bl.a. gjennom de såkalte "stakeholder groups"
- Arbeide videre med tilrettelegging av nasjonal drift av det nye utdanningsprogrammet
- Planlegge og utarbeide sluttrapporter om gjennomføringen av Sokrates- og Leonardo da Vinci-programmene i samsvar med programvedtak innen fristen 30. juni 2007
- I samarbeid med SIU utvikle det pågående samarbeidet med de nye medlemsland og kandidatlandene Bulgaria, Romania, Kroatia og Tyrkia
- Bedre utnyttelse av Leonardo da Vinci-programmet for å bygge opp under målene i København-erklæringen
- Bruke Sokrates-programmet og ERASMUS for å nå Bologna-målene og målene i Kvalitetsreformen
- Bedre utnyttelse av EØS-spesialutvalg for utdanning
- I samarbeid med operatørene og Utdanningsdirektoratet utvikle strategier for å formidle erfaringer fra programmene, slik at de i større grad kan tas i bruk av andre og i nasjonal politikktutforming
- I samarbeid med operatørene, Vox og Utdanningsdirektoratet stimulere til at det under programmene startes prosjekter som støtter nasjonalt utviklingsarbeid
- Sikre nasjonal tilrettelegging av drift

FORSKNING

Det europeiske forskningsområdet (ERA), Barcelonaerklæringen om tre prosentmålet og EUs rammeprogram for forskning er de tre sentrale delene av EUs forskningspolitikk under Lisboa-strategien.

2.4 Lisboa-strategien og det europeiske forskningsområdet (ERA)

Forskning er grunnleggende for økonomisk vekst, nyskaping og sysselsetting. Forskning står sentralt i Lisboa-strategien for å gjøre Europa til den mest konkurransedyktige og kunnskapsbaserte regionen i verden. Strategien framhever utviklingen av et europeisk forskningsområde (European Research Area) som et viktig virkemiddel for å realisere målene. Sentrale hovedpunkter i ERA:

- styrket forskningsinnsats og bedre utnyttelse av forskningspotensial gjennom bedre samordning på europeisk nivå for å fremme konkurransevne for europeisk næringsliv og livskvalitet for den europeiske befolkning
- økt investering i forskning
- styrket rekruttering til forskning, forskermobilitet og vekt på kvalitet

ERA har høy relevans for norsk forsknings- og innovasjonspolitik. Som fullverdig deltaker både i EUs sjette rammeprogram for forskning og i flere store europeiske

grunnforskningsorganisasjoner⁵ har Norge har stor interesse av å bidra i utviklingen av ERA. Den sterke vektleggingen av integrasjon gjennom virkemidler som Integrerte Prosjekter, Nettverk for Fremragende Forskning, ERA-Net, bruk av Romtraktatens artikkel 169 og bruken av teknologiplattformer, er meget utfordrende for det norske forskningssystemet og har satt samspillet mellom nasjonalt og europeisk forskningssystem på dagsordenen på en helt ny måte. Videre krever internasjonaliseringen av norsk forskning gjennom ERA et mye sterkere samspill mellom norske aktører og mellom akademia og næringsliv.

2.5 Barcelona-erklæringen om å øke forskningsinvesteringene til 3 prosent

På Det europeiske råds møte i Barcelona i 2002 ble de europeiske statsledere enige om at investeringene i forskning og utvikling må økes med et mål om å nå 3 prosent av BNP innen 2010 (1,9 prosent i 2000). Denne økningen forutsetter også en økning av næringslivets investeringer i forskning til 2/3 av totale forskningsinvesteringer. Det er utarbeidet en handlingsplan for å nå målet. EUs vitenskapskomité CREST, som er rådgivende overfor både Rådet og Kommisjonen, har fått en særskilt rolle for å følge dette opp og har etablert arbeidsgrupper på følgende områder:

- offentlig finansiert forskning og koplinger til næringslivet
- små og mellomstore bedrifter og forskning
- skattemessige virkemidler og forskning
- intellektuelle rettigheter og forskning
- offentlig finansiert forskning og policy utforming

Det er i tillegg etablert en gruppe som skal se på mobilitet og humane ressurser. Norge deltar i alle gruppene. Gruppene leverte sin sluttrapport og 30 anbefalinger høsten 2004. Arbeidet følges opp i nye og mer fokuserte arbeidsgrupper, innenfor de samme områdene. De skal levere sin innstilling i mars 2006.

2.6 Nærmere om EUs sjette rammeprogram for forskning og teknologi

EUs sjette rammeprogram for forskning og teknologi (2002-2006) har som overordnet mål å bidra til å øke livskvaliteten for den europeiske befolkning og til økt konkurranseevne for europeisk næringsliv og støtte opp om EUs øvrige politikkutforming. Rammeprogrammet skal også bidra til å utvikle det europeiske forskningsområdet.

EUs rammeprogram for forskning og teknologi er det viktigste virkemiddelet for å nå målet om ERA. Rammeprogrammet er den største norske programsatsingen under EØS-avtalen. Det er også det mest omfattende internasjonale forskningssamarbeidet Norge deltar i. Rammeprogrammet har et totalt budsjett på omlag 130 mrd norske kroner.

Rammeprogrammet utgjør omlag 5 prosent av de offentlige forskningsbevilgningene i Europa. Med utviklingen av et europeisk forskningsområde ønsker man å få til bedre samarbeid om de resterende 95 prosent av offentlige midler. Det sjette rammeprogram inneholder både prosjektmidler og nettverksmidler og skal bidra til integrering, styrking og strukturering av ERA. Det sjette rammeprogram (6RP) omfatter sju tematiske satsinger, med stor vekt på tverrfaglig prosjektsamarbeid som dekker hele spekteret fra grunnleggende til anvendt forskning. Kvalitet er et overordnet kriterium for innvilgelse av forskningsprosjekter og nettverk. Det er en forutsetning for etableringen av ERA at landene som deltar i rammeprogrammet skal følge opp med egne nasjonale initiativ med sikte på økt samordning og gradvis åpning av nasjonale programmer. ERA går dermed langt ut over rammeprogrammet og berører i økende grad den nasjonale forskningspolitikken.

---

⁵ Som for eksempel; Det europeiske senter for kjernefysikk (CERN) og det europeiske molekylærbiologiske laboratorium (EMBL)

Fra norsk side er det bred deltakelse i denne forskningen gjennom universiteter, forskningsinstitutter og næringsliv. Innretningen i rammeprogrammet gir viktige signaler om forskningsutfordringer på den internasjonale arena som kan bli av betydning for nasjonal forskningspolitikk.

2.7 Videre oppfølging i EU

Vår møtet i det europeiske råd i 2004 understreker betydningen av forskning og innovasjon. I Kommisjonens langtidsbudsjett er det lagt inn forslag om en betydelig økning av forskning. Det 7. rammeprogrammet vil trolig vedtas i løpet av 2006 og starte med utlysninger fra 2007. Norsk deltakelse i hvert nytt rammeprogram må vedtas av Stortinget. vil løpende drøfte med andre relevante aktører, bla via EØS Spesialutvalget og med Forskningsrådet, prosess og innhold i innspill til 7 rammeprogram og andre forskningsinitiativ.

EU-kommisjonen la i juni 2004 frem sin "forskningmelding" om EUs fremtidige forskningspolitikk, og startet med den forberedelsene til det 7. rammeprogrammet. Etter en bred konsultasjonsprosess, med innspill fra deltakerlandene, organisasjoner, institusjoner og forskningsmiljøene, la Kommisjonen i april 2005 frem forslag til det 7. rammeprogram (2007-2013), og innebærer i stor grad en kontinuitet fra det gjeldende rammeprogrammet, både når det gjelder forskningstemaer og samarbeidsformer. Som ventet foreslås en egen satsing på grunnforskning gjennom å etablere et "europeisk forskningsråd", noe som er nytt i forhold til tidligere rammeprogrammer.

Strukturen i forslaget var kjent fra Kommisjonens meddelelse fra juni 2004, da det også ble kjent at man i EUs langtidsbudsjett (2007-20013) foreslår en dobling av rammeprogrammets årlige budsjetter.⁶ Det foreslås å bygge rammeprogrammet på fire hovedpilarer (%-vis andel av budsjettet i parentes):

- Samarbeid: 9 tematiske satsinger. Samme som i 6. RP + sikkerhets- og rom forskning (61 pst).
- Ideer: Europeisk grunnforskningsråd (16,3 pst).
- Personer: Mobilitetsfremmende tiltak (9,8 pst).
- Kapasitet: Infrastruktur, tiltak for SMB'er og regioner (10,3 pst).

I september 2005 la Kommisjonen fram mer detaljerte forslag til de såkalte særprogrammene, dvs. en presisering av de fire ovennevnte pilarene. Disse skal nå opp til politisk behandling i EU, og etter planen vedtas i juni 2006. Norsk programdeltakelse krever enighet i EØS-komiteen, og påfølgende samtykke fra Stortinget.

Norge har levert tre skriftlige innspill til Kommisjonen under arbeidet med planleggingen av 7 RP, og tar sikte på å levere et nytt innspill med kommentarer til forslagene til særprogram.

2.7.1 Organisering av arbeidet

Kunnskapsdepartementet har det overordnede ansvaret for norsk forskningspolitikk og har også det nasjonale koordineringsansvaret for rammeprogrammet og norsk deltakelse i ERA. Når det gjelder EUs mål om 3 prosents forskningsinvesteringer er ikke dette et bindende mål

---

⁶ For å kunne vedta programmene må EU først være enige om langtidsbudsjettet. Det er ikke ventet at det vil oppnås enighet under det britiske formannskapet denne høsten, dermed kan et kompromiss tidligst ventes under det østerrikske formannskapet våren 2006.

for EU. CREST har fått en viktig rolle for oppfølgingen av den åpne metode for koordinering og Norge deltar i dette arbeidet. er delegasjonsleder for den norske delegasjonen til EUs forskningspolitiske komité, CREST, og har delegater i flere av programkomiteene under rammeprogrammet og tilhørende arbeidsgrupper og utvalg. Som ledd i koordineringsansvaret for norsk deltakelse i rammeprogrammet, leder EØS Spesialutvalget for forskning, hvor samtlige departementer med ansvar for EU-forskning er representert. leder også den norske delegasjonen til EFTA EØS arbeidsgruppene for forskning. Norge deltar i omlag 15 programkomiteer under rammeprogrammet, i tillegg til en rekke andre faste fora og ekspertgrupper.

Norges forskningsråd har ansvaret for den praktiske tilretteleggingen og gjennomføringen av rammeprogrammet på norsk side. Forskningsrådet utarbeider også jevnlig statistikk over norsk deltakelse, når denne gjøres tilgjengelig fra Kommisjonen.

2.7.2 Norske målsettinger

- Norske forskningsmiljøer skal være i stand til å utnytte og delta i det europeiske forskningssamarbeidet og i det europeiske forskningsområdet
- Delta i dialogen om europeisk forskningspolitikk med sikte på å fremme norske interesser og få innsikt i prioriteringer på europeisk nivå som ledd i utviklingen av norsk forskningspolitikk
- utnytte europeisk forskningssamarbeid for å fremme kvalitet i norsk forskning (jf sentre for fremragende forskning, Abel-prisen og Holberg-prisen) og fremme slike miljøer i europeisk sammenheng
- Styrke sammenhengen mellom nasjonal forskning og internasjonalt forskningssamarbeid bla bedre samspill mellom tematiske satsinger og samarbeidsformer i Norge og i Europa
- Sikre norsk deltakelse i EUs arbeid for økt forskerrekuttering og forskermobilitet, bl.a. gjennom tilknytning til EUs nye mobilitetsportal, herunder økt rekuttering av kvinner
- Synliggjøre norsk forskning og infrastruktur i europeisk sammenheng, bl.a. få Norge med i dialog om forskningsinfrastruktur i Europa, gjennom deltakelse i European Strategy Forum on Infrastructure

2.7.3 Virkemidler

- Bruke Regjeringens forskningsutvalg som forum på politisk nivå for å drøfte sentrale problemstillinger knyttet til deltakelsen i og utviklingen av europeisk forskningspolitikk
- Koordinere norske innspill til EU-kommisjonen angående aktuelle forskningspolitiske dokumenter og prioriteringer for det syvende rammeprogram
- Utnytte deltakelsen i EUs forsknings- og teknologikomité CREST, EFTAs forskningsgruppe, i programkomiteer og andre utvalg og arbeidsgrupper for å komme i dialog med EU på det forskningspolitiske området
- Bruke Forskningsrådet som informasjonskilde, formidlingskanal og veileder overfor de norske forskningsmiljøene
- Bidra til at ERA-forum i regi av Norges forskningsråd utvikles til en aktiv norsk møteplass for erfaringsutveksling og informasjon
- Bruke forskningsråden i Brussel for formidling av informasjon om forskningspolitisk og faglig utvikling i EU-systemet, samt for å utvikle Norsk forsknings- og innovasjonsforum i Brussel
- Utvikle sterkere nettverk med personer i Kommisjonen, Parlamentet og Ministerrådet, bl.a. via forskningsråden i Brussel, Norsk forum for forskning og innovasjon i Brussel, nasjonale eksperter, komiténettverket og andre ekspertnettverk Norge deltar i.

- Bruke Nordisk ministerråd som arena for å drøfte felles initiativ og bidrag inn i europeisk samarbeid
- Arbeide for å få flere nasjonale eksperter og hospitanter i EU-kommisjonen, særlig i DG Research
- Arbeide for en gradvis åpning av nasjonale programmer bla ved bruk av EUs ERA-nettverk.
- Bidra til at norske forskningsmiljøer er tilstrekkelig representert i Brussel blant annet ved å vurdere etablering av et prosjektkontor
- Iverksette jevnlig evalueringer av norsk deltakelse i og utnyttelse av rammeprogrammene slik det er gjort for norsk deltakelse i 4. og 5. rammeprogram.

3 RUTINER FOR s EU-ARBEID

Økt fokus på EU-arbeidet medfører nye krav både til faglig oppfølging og organisering. Det er behov for kompetanse, rasjonell ledelse og samordning av departementets deltakelse. Denne delen av strategien belyser systemer og rutiner nødvendig for å sikre et godt EU-arbeid i .

På nasjonalt plan følges den formelle delen av EØS-arbeidet opp gjennom spesialutvalgene. Kunnskapsdepartementet leder Spesialutvalg for Utdanning og Spesialutvalg for forskning og innovasjon. I tillegg deltar Kunnskapsdepartementet i Spesialutvalg for immaterialrett, Spesialutvalg for kultur, Spesialutvalg for personbevegelse, arbeidsliv og arbeidsmiljø, Spesialutvalg for små og mellomstore bedrifter og Spesialutvalg for statsstøtte.

Overordnede saker av nasjonal interesse tas opp i Koordineringsutvalget for EØS-saker. AIK-avdelingen representerer Kunnskapsdepartementet i Koordineringsutvalget, mens FO-avdelingen deltar som observatør og koordinator av forskningsfeltet.

3.1 Forberedelse til og tilbakerapportering fra deltakelse i EU-aktiviteter

En viktig komponent i det internasjonale samarbeidet er deltakelse i komiteer og arbeidsgrupper. I EU-systemet er Norge representert i et økende antall komiteer og grupper der både egne ansatte og representanter utenfor statsadministrasjonen deltar, herunder kan nevnes:

For utdanning:

- Education and Training 2010 (Lisboa-strategien) (Standing group of indicators and benchmarks) og Clusters (LLL, Teachers and Trainers, Making best use of resources, ICT. Fra høst 2005/vår 2006: Quality Assurance og Maths Science and Technology)
- EFTAs arbeidsgruppe for utdanning og ungdom
- gruppe av nasjonale koordinatører for livslang læring
- samarbeid på yrkesutdanningsområdet i Europa (Network for Quality Assurance in VET)
- Bologna-prosessen
- ekspedisjonssjefsmøter
- programkomitémøter og møtene i underkomiteene for EUs utdanningsprogram
- ulike ekspertmøter under Europakommisjonen
- ulike ad hoc-møter/arrangement

For forskning:

- EUs forskningspolitiske komité, CREST (er delegasjonsleder, NHD og Forskningsrådet deltar også)
- Komiteer for 6. rammeprogram og ERA, bl.a. to horisontale komiteer),
- Innovasjonskomiteen (Research and Innovation), Infrastrukturkomiteen (Research Infrastructure), komiteen for humane ressurser og mobilitet (Human Resources and Mobility), komiteen for det sivile samfunn og styring (Citizens and Governance) og komiteen for samfunn og vitenskap (Science and Society)
- Ekspertgruppe for referansetesting, måling av fremragende forskning og koordinering av nasjonale forskningsprogrammer
- Styringskomiteen for menneskelige ressurser og mobilitet
- Fem arbeidsgrupper under CREST for den åpne koordineringsmetode og 3 prosentmålet
- Arbeidsgrupper under Science and Society
- Diverse ad hoc grupper og konferanser i regi av EU-kommisjonen og formannskapet
- EFTAs forskningsgruppe (formannskap i 2004)
- ERA-forum i Norge er opprettet av Forskningsrådet. Mandatet er utarbeidet av , NHD og EØS Spesialutvalget
- Norsk forskning og innovasjonsforum i Brussel er opprettet i regi av den norske EU-delegasjonen i Brussel og møtene organiseres i samarbeid med , NHD og andre relevante departementer
- EØS Spesialutvalget for forskning. Deltakelse fra UD, NHD, HD, Sos., Samferdsel, FID, LD og MD. Forskningsråden i Brussel og eksterne ressurspersoner inviteres på de fleste møtene

Økt deltakelse i internasjonale fora fordrer nye rutiner og et system som kan ivareta en tosidig ambisjon. På den ene siden må s representanter være koordinert og settes i stand til å fremme gjeldende norsk politikk på aktuelle områder. Men det er også svært viktig at kan gjøre seg nytte av informasjon og kunnskap som fremkommer i de ulike arbeidsgruppene. Nettverkene som slike grupper representerer, er også en ressurs som det er viktig for departementet å utnytte best mulig. Det er også viktig å spre informasjon som er innhentet i ulike fora til relevante aktører, samt avholde forberedende møter når dette er nødvendig

For å samordne den norske deltagelsen er det utarbeidet:

- huskeliste for deltakelse og praktisk veiledning før EU-møter (vedlegg nr. 1)
- sjekkliste for utforming av mandat ved deltakelse i arbeids- og ekspertgrupper (vedlegg nr. 2)

3.2 Samarbeid med EU-delegasjonen i Brussel og nasjonale eksperter

Utdanningsråden og forskningsråden er begge tilsatt ved Norges delegasjon til EU og har som hovedoppgave å følge og rapportere om hhv utdannings- og forskningspolitiske saker til /NHD, Forskningsrådet og andre aktører. Utdanningsråden er også ansvarlig for kultur og media etter initiativ fra delegasjonens ledelse.

Rådene arbeider tett opp mot EU-systemet og har kontakter og nettverk det er viktig å benytte seg av når man skal representere i EU-sammenheng. Rådene kan bistå i å avtale uformelle samtaler med kolleger eller representanter for Kommisjonen i forkant av møter. Delegasjonen kan brukes aktivt som informant og påvirker i strategiske sammenhenger. For å lette samarbeidet med forskningsråden er det utarbeidet en instruks fra og NHD deltar systematisk i vurdering av forskningsrådens arbeidsplaner og rapportering.

For utdanningsråden er det utarbeidet:

- samhandlingsrutiner mellom utdanningsråden ved den norske delegasjonen til EU og Kunnskapsdepartementet (vedlegg nr. 3)

Det arbeider flere norske eksperter i Kommisjonen DG Utdanning. De arbeider med fagområder relatert til utdanningsprogrammene Sokrates og Leonardo da Vinci. Det er også flere nasjonale eksperter på forskningsområdet, disse kan arbeide i ulike direktorater. Ekspertene er underlagt Kommisjonen og kan kontaktes gjennom utdanningsråden eller direkte der dette er naturlig. Det er ønskelig med tettere samarbeid mellom departementet og de nasjonale ekspertene. De nasjonale ekspertene sitter til enhver tid inne med mye god og viktig informasjon innenfor sine arbeidsfelt som kan være nyttig for departementet.

3.3 Oppfølging og koordinering av deltakelse i formannskapsaktiviteter

Innenfor forskning er den forskningspolitiske komiteén, CREST en sentral kilde til informasjon på embetsnivå. Komiteen gir råd til Ministerrådet (Konkurranssevnerådet) og til Europa-kommisjonen. Her gis det bl.a. regelmessig informasjon om hovedsaker som vil bli tatt opp og planlagte møter på politisk nivå i forkant av hvert formannskap.

I tillegg inviteres påtroppende formannskapsland jevnlig til EFTAs arbeidsgruppe for forskning for å informere om planlagte aktiviteter.

Forskningsråden i Brussel er en tredje kilde til informasjon om, og kontakt med formannskapsland.

I forkant av hver nye formannskapsperiode avholdes det et møte på utdanningsområdet mellom det påtroppende formannskapet og EFTAs arbeidsgruppe for utdanning og ungdom. I dette møtet presenterer formannskapet sine prioriteringer og sitt program for den kommende perioden (møter, konferanser og seminarer). Listen over aktiviteter blir distribuert i , og de relevante formannskapsaktivitetene ivaretas i hovedsak av berørte fagavdelinger.

For å bli mer aktiv i tilnærmingen til formannskapsaktivitetene på utdannings- og forskningsområdet bør styrke kontakten på politisk- og embetsmannsnivå med kommende formannskapsland ett eller to halvår før ny formannskapsperiode starter. En slik tilnærming vil gi større muligheter for å komme med konstruktive innspill og påvirke retningen på områder hvor Norge har særskilte interesser. Dette arbeidet må sees i sammenheng med politisk ledelses internasjonale reise/besøksprogram.

Det er utarbeidet:

- rutiner for oppfølging av formannskapsaktiviteter (vedlegg nr. 4)

3.4 Forberedelse og oppfølging av politisk ledelses reiser og besøk i forbindelse med EU-arbeidet

For at Norge i større grad skal få mulighet til å fremme sine synspunkter overfor land som er EU-medlemmer eller overfor personer som er nært knyttet til EU-systemet, bør departementet arbeide aktivt for å legge til rette for at politisk ledelse kan invitere og bli invitert til land som er EU-medlemmer. Det er utarbeidet rutiner med kvartalsvise møter med statsråden for framlegging og diskusjon av saker før internasjonale reiser, konferanser og besøk. De uformelle møtene i ministerrådene for forskning (Konkurranssevnerådet) og utdanning er viktige arenaer for å drøfte europeisk forsknings- og utdanningspolitikk. Det er derfor viktig å arbeide for at Norge blir invitert til å delta her.

Statsråden bør regelmessig møte kommissæren for utdanning, kultur, opplæring og flerspråklighet og kommissæren for forskning og vitenskap, påtroppende formannskap og den til enhver tid sittende formannskapetstroikaen, i tillegg til nordiske kollegaer eller andre som kan fremme norske interesser i EU-systemet. Også i andre internasjonale møter bør politisk ledelse være forberedt på å ta opp EU-relaterte spørsmål. Innenfor forskning er det viktig for å utnytte Forsknings- og innovasjonsforum i Brussel for å markere norsk forskning i forhold til EUs rammeprogram for forskning og ERA.

Det er utarbeidet:

- sjekkliste for politisk ledelses besøk, reiser og møter på EU-området (vedlegg nr. 5)

3.5 Informasjons- og kompetansetiltak

Det styrkede EU-/EØS-samarbeidet på utdannings- og forskningsfeltet innebærer at stadig flere ansatte i er involvert i EU-arbeid. Behovet for informasjon og mulighet for økt kompetanse blir dermed stadig viktigere. For å sikre informasjon er det utviklet EU/EØS-sider om EU EØS på utdannings- og forskningsområdet på ODIN og på Europaportalen. I tillegg til disse informasjonssidene eksisterer det en rekke kompetansehevingstiltak gjennom relevante kurs og seminarer. Det eksisterer også hospiterings- og tjenesteutvekslingsordninger, henholdsvis til Kommisjonen og EFTA-sekretariatet, som hver avdeling i større grad bør benytte seg av.

Det er utarbeidet:

- oversikt over relevante kurstilbud på EU/EØS-området (vedlegg nr. 6)

3.6 Kontakt og samarbeid med offentlige og private aktører

På utdanningsområdet eksisterer det mange viktige samarbeidsfora og treffpunkter for kontakt- og nettverksbygging hvor det fremover bør prioriteres å utvikle reell involvering og samarbeid om EU-relevante saker. Etter midtveisevalueringen av utdanningsprogrammene Sokrates og Leonardo da Vinci og den påfølgende høringsrunden ble det besluttet å nedlegge Nasjonalt utvalg fra og med juli 2003. Høsten 2003 ble det opprettet et bredere anlagt Forum for europeisk utdanningspolitikk (FEU). Det første møtet ble avholdt 1. desember 2003, og intensjonen er å avholde to til tre møter årlig. I 2005 ble det arrangert møte i FEU 27. mai og 29. november. Underutvalgene (under Nasjonalt utvalg) ble fra og med 1. januar 2004 omgjort til selvstendige fagutvalg for de ulike delene av Sokrates og Leonardo da Vinci.

Innenfor forskning er i kontinuerlig dialog med NHD og Forskningsrådet om oppfølging og rapportering om utviklingen av EU-forskningen. Rapportering og drøfting finner sted mellom alle involverte departementer i EØS Spesialutvalget for forskning som møtes 3-4 ganger årlig. Videre blir sammen med NHD invitert til Forskningsrådets interne forum for kontaktpersoner for de ulike programaktiviteter i EUs rammeprogram. har i tillegg arbeidet for at det etableres et møteforum for alle sentrale aktører i Norge (universitetene, forskningsinstituttene og bedrifter) som deltar i EU-forskningen, og har bidratt til opprettelse av et nytt ERA-forum fra høsten 2003, med base i Forskningsrådet.

3.7 Rutiner for behandling av nye EU-tiltak

EU kommer jevnlig med nye aktiviteter på s område. Det kan være nye programmer, aktivitetsår, drøftingsdokumenter, resolusjoner og rekommandasjoner⁷. Gjennom EØS-avtalen har Norge anledning til å delta i de fleste av disse aktivitetene.

Nye EU-initiativer blir kjent gjennom EUs forskningspolitiske komité, møter i EFTAs arbeidsgruppe for utdanning og ungdom, EFTAs arbeidsgruppe for forskning eller via utdannings- eller forskningsråden. Så snart et nytt slikt initiativ blir kjent og det foreligger tilstrekkelig kunnskap om innholdet, skal det tas opp i en av EFTA-arbeidsgruppene og tas stilling til om hvorvidt Norge skal delta i aktiviteten. Ofte skal det skrives et EØS-notat som skal publiseres i UD's EØS-database. Avdeling for analyse og internasjonalt arbeid og kompetanse har på utdanningsområdet ansvaret for den videre prosessen bl.a. å få avklart ansvaret for saken i , hvem som skal skrive EØS-notatet, hvordan håndtere evt. budsjettspørsmål og ansvar for videre gjennomføring av initiativet. På forskningsområdet vil tilsvarende ansvar ligge i Forskningsavdelingen i som også vil koordinere ansvar i forhold til andre berørte departementer og aktører. Den videre formelle prosedyre for dette arbeidet står beskrevet i Statskonsults håndbok i EØS-arbeid.

---

⁷ Følgende eksempler kan nevnes: Det Europeiske året for utdanning og idrett, Erasmus Mundus og eLearning-programmet, kommunikasjon om universitetenes rolle i kunnskapsutviklingen.